

ကဏ္ဍစုံအစုံအလင်

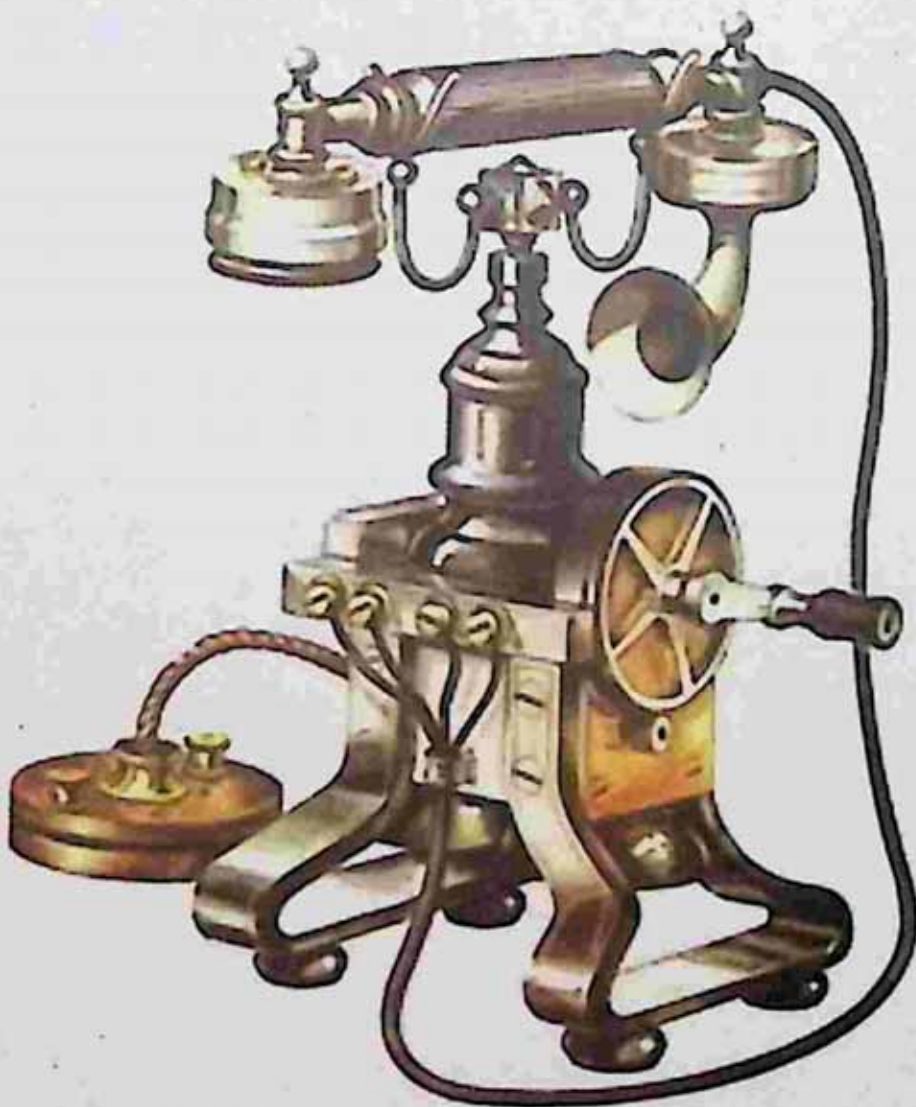
တယ်လီဖုန်းတီထွင်သူ
အလက်ဇန္ဒားဂရော့ဟမ်ဘဲလ်
မိုးဇက်ပိုင်

mgyoe.com

တယ်လီဖုန်းတီထွင်သူ
အလင်ဂရားဂရေဟမ်ဘဲလ်

Alexander Graham Bell

မိုးဇော်ပိုင်

MZP0002

800.00 KS

တယ်လီဖုန်း စာထွင်သူအလက်ဇန္ဒာဂရေဟမ်ဘဲလ်

တယ်လီဖုန်း စာထွင်သူအလက်ဇန္ဒာဂရေဟမ်ဘဲလ်	
ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း	
စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ်	- ၄၀၀၆၉၀၀၇၁၀ နှင့်
မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ်	- ၄၀၀၈၉၇၀၉၁၀ တို့ဖြင့်
<p>မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်းကို မ.န.ဝ ပြုလုပ်ပြီး ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး၊ စိတ်ကူးချီချီ စာအုပ်တိုက်၊ ၈၅၊ ၁၆၄ လမ်း၊ တာမွေမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်နှင့် ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချီချီပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၆၄လမ်း၊ ရန်ကုန်တို့က ပထမအကြိမ် စောင်ရေ- ၅၀၀ ရိုက်နှိပ်ကာ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်၊စက်တင်ဘာလတွင် တန်ဖိုး ၈၀၀ ကျပ်ဖြင့် ဖြန့်ချိသည်။</p>	
စာအုပ်ချုပ် - သစ္စာ	

မိုးဇက်ပိုင်

၉၂၅

တယ်လီဖုန်းစာထွင်သူအလက်ဇန္ဒာဂရေဟမ်ဘဲလ် / မိုးဇက်ပိုင် ■ -

ရန်ကုန်။

စိတ်ကူးချီချီစာပေ၊ ၂၀၁၀။

စာမျက်နှာ ၄၆ မျက်နှာ၊ ၁၃.၂ စင်တီ* ၂၀.၅ စင်တီ

(၁) တယ်လီဖုန်းစာထွင်သူအလက်ဇန္ဒာဂရေဟမ်ဘဲလ်

မာတိကာ

၁။	တယ်လီဖုန်းပေါ်ပေါက်လာခြင်း	၁
၂။	မွေးရာပါအရည်အချင်းနဲ့ တီထွင်သူတစ်ဦး	၄
၃။	ကမ္ဘာ့သစ်ထဲက ဘဝ	၁၁
၄။	တယ်လီဖုန်းအတွက် ယှဉ်ပြိုင်အနိုင်လုပွဲ	၁၈
၅။	စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု တည်ဆောက်ခြင်း	၂၄
၆။	များပြားလှတဲ့ စိတ်ကူးများနဲ့ စူးစမ်းဖော်ထုတ်ခြင်း	၃၀
၇။	ပြန်လည်ပေးဆပ်ခြင်း	၃၄
၈။	နှစ်သက်ပျော်ရွှင်စရာကောင်းတဲ့ဘဝ	၄၀
၉။	အလက်ဇန္ဒားအကြောင်း စကားပြောခြင်း	၄၄
၁၀။	အလက်ဇန္ဒားဂရေဟမ်ဘဲလ်ရဲ့ အဓိကနေ့စွဲများ	၄၆

အလက်ဇန္ဒားဂရော့ခ်ဘဲလ်က သူ့ရဲ့ တယ်လီဖုန်းပုံစံတစ်ခုကို ကိုင်မြှောက်ထားစဉ်
သူ့လက်ထောက်ဖြစ်သူ သောမတ်စ်ဝပ်တ်ဆင်က ကြည့်ရှုနေပုံ

အခန်း (၁)

တယ်လီဖုန်း ပေါ်ပေါက်လာခြင်း

၁၈၇၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၀ ရက်။
 အလက်ဇန္ဒားဂရော့မိတ်ဘဲလ်ဟာ မက်ဆာ
 ချူးဆက်ပြည်နယ်၊ ဘော်စတွန်ရှိ သူ့လက်
 တွေ့စမ်းသပ်ခန်းထဲမှာ အလုပ်ရှုပ်နေခဲ့
 တယ်။ အဲဒီစမ်းသပ်ခန်းဟာ ငှားရမ်းထား
 တဲ့ အိမ်တစ်လုံးရဲ့ အလွန်သေးငယ်တဲ့
 အိပ်ခန်းလေးတွေထဲမှာ အမှန်စင်စစ် တည်ရှိ
 ခဲ့တာပါ။ နံရံတစ်ခုမှာတော့ ဇီးကွက်တစ်
 ကောင်ရဲ့ ပုံတူပန်းချီကားချပ်တစ်ချပ်ကို
 ချိတ်ဆွဲထားပါတယ်။ အဲဒီ ပုံတူပန်းချီ
 ကားဟာ တီထွင်သူကို နောက်ပြောင်
 ကျီစယ်နေသလိုပါပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆို
 တော့ သူဟာ အလုပ်ကို မကြာခဏဆို
 သလို ညဉ့်နက်သည့်တိုင်အောင် အလုပ်
 လုပ်လေ့ ရှိလို့ပါပဲ။

တံခါးတစ်ခုပိတ်နေချိန်မှာ
 အခြားတံခါးတစ်ခုက
 ပွင့်နေတယ်။
 ဒါပေမယ့် ကျွန်တော်တို့ဟာ
 ပိတ်နေတဲ့ တံခါးအပေါ်ပဲ
 စိတ်မချမ်းမြေ့စွာနဲ့
 မကြာခဏဆိုသလို
 အချိန်အကြာကြီး
 ကြည့်နေမိတယ်။
 ကျွန်တော်တို့အတွက်
 ပွင့်နေတဲ့တံခါးတွေကိုတော့
 ကျွန်တော်တို့ မမြင်မိကြဘူး။

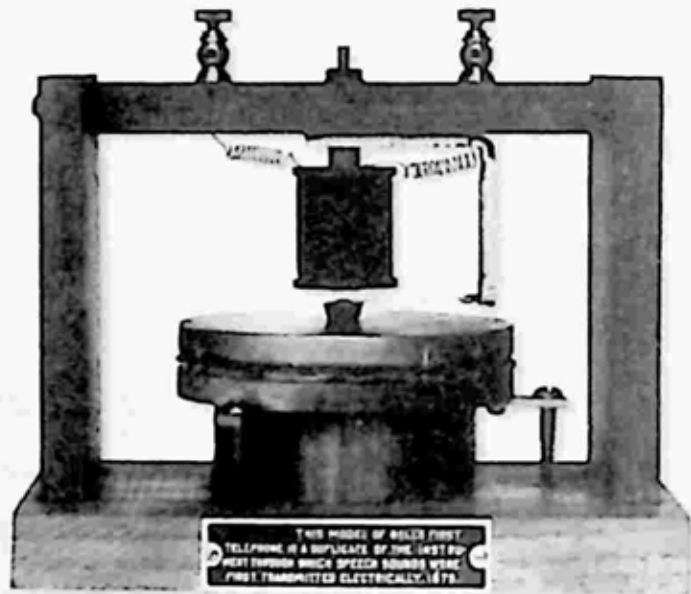
အလက်ဇန္ဒားဂရော့မိတ်ဘဲလ်

သူ့ရဲ့သွင်ပြင်ဟာ ဖြူဖပ်ဖြူရော် ဖြစ်နေပြီး အရပ်ရှည်တယ်။ နားသယ်မွေး
 တွေနဲ့အတူ နှုတ်ခမ်းမွေးတွေ ထူထပ်နေတယ်။ ဂရော့မိတ်ဘဲလ်ဟာ သူ့ရဲ့ တစ်မူ
 ထူးခြားတဲ့ စက်ကိရိယာကို စိုက်ကြည့်ခဲ့တယ်။ သူဟာ ဒီအလုပ်ကို နှစ်အချို့
 မြှုပ်နှံပြီး ဖြစ်မြောက်အောင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့တီထွင်မှုတစ်လျှောက်လုံးမှာ
 သတ္တုတွေ၊ ဝိုင်ယာကြိုးတွေ၊ သတ္တုအချောင်းအတံတွေ၊ နန်းကြိုးတွေနဲ့အတူ
 ကိရိယာတန်ဆာပလာ စုံလင်တဲ့အဖြစ်ကို ရောက်ရှိလာတယ်။

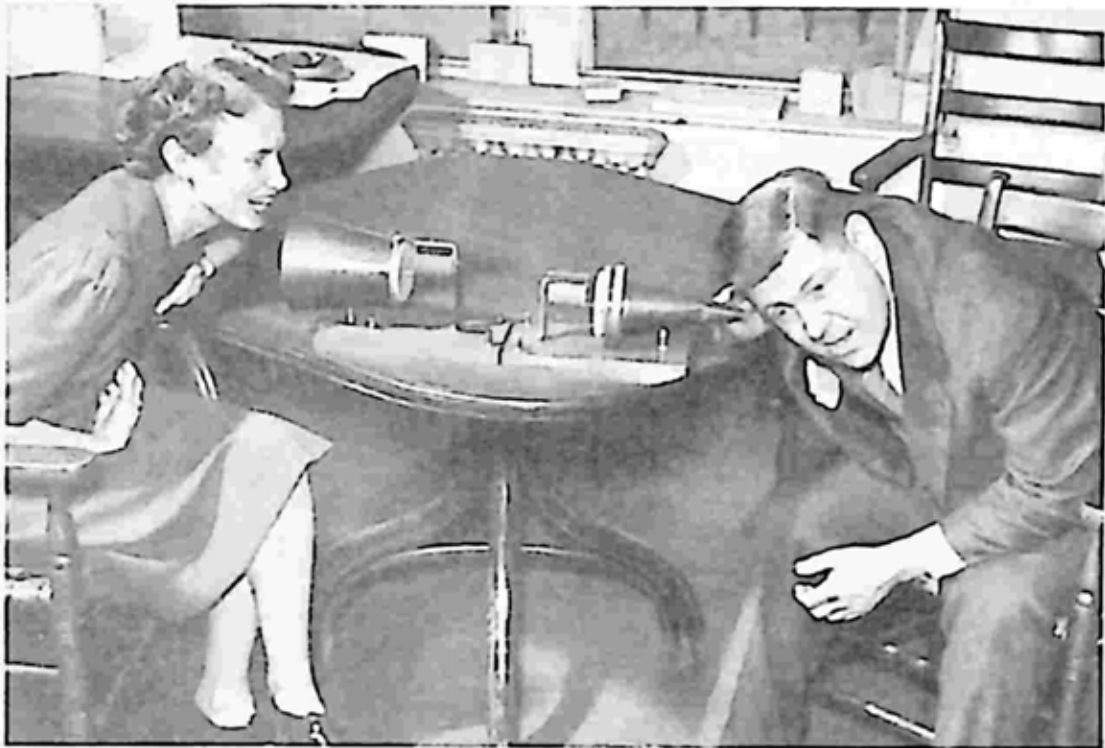
ဘဲလ်ဟာ အခြားစက်တွေအများကြီးနဲ့အတူ စမ်းသပ်သူတေသန လုပ်ခဲ့
တယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီစမ်းသပ်ချက်တွေဟာ မအောင်မြင်ခြင်းနဲ့ အဆုံးသတ်ခဲ့ရ
တယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ သူဟာ စိတ်ဓာတ်ကျလာတယ်၊ စိတ်ပျက်ခဲ့တယ်။
ဒါပေမယ့် သူဟာ ဘယ်တော့မှ အရှုံးမပေးဘူး၊ အလျှော့မပေးဘူး။ အခုတော့
သူ ပြုလုပ်ခဲ့တာတွေက သမိုင်းတွင်ခဲ့ပြီ။

တကယ်လို့ ဒီကိရိယာတွေက အလုပ်လုပ်လိမ့်မယ်ဆိုရင် ... ဘဲလ်ဟာ
စကားပြောခွက်နဲ့ ခေါ်လိုက်တယ်။ 'မစ္စတာဝပ်တ်ဆင် ... ဒီကိုလာခဲ့ ... ငါ မင်းကို
တွေ့ချင်လို့။' စက္ကန့်အနည်းငယ်ကြာတော့ သူ့လက်ထောက်ဖြစ်သူဟာ တံခါးကို
တွန်းပြီး ဗြုန်းခနဲ ဝင်ရောက်လာတယ်။ ဘဲလ်ရဲ့အသံကို သူ ကြားခဲ့တယ်။ အဲဒီ
အချိန်မှာ သူဟာ တခြားအခန်းတစ်ခန်းထဲမှာရှိနေပြီး ဒီအခန်းနှစ်ခန်းအကြားမှာ
စင်္ကြံတစ်ခုက ခြားထားခဲ့တယ်။

သူတို့နှစ်ယောက်ဟာ နေရာချင်း လဲလိုက်တယ်။ သောမတ်စ်ဝပ်တ်ဆင်က
စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ဖတ်နေတယ်။ သူ့စကားသံအနည်းငယ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း
ဖြတ်သန်းသွားနိုင်အောင် လုပ်လိုက်ပြီး အဲဒီနောက် သူက 'မစ္စတာဘဲလ် ... ငါ
ပြောလိုက်တာတွေကို မင်းနားလည်တယ်မဟုတ်လား' လို့ ပြောလိုက်တယ်။
အလက်ဇန္ဒားဂရေဟမ်ဘဲလ်ဟာ အဲဒီစကားလုံးတိုင်းကို ကြားခဲ့တယ်။

ဘဲလ်ရဲ့ ၁၈၇၅ ခုနှစ်က ပထမဆုံးတယ်လီဖုန်း။
သူ့ရဲ့ အစောပိုင်း တယ်လီဖုန်းပုံစံကို ဖော်ပြထားတာဖြစ်ပါတယ်။

အစောပိုင်းတယ်လီဖုန်းပုံစံတစ်ခုနဲ့အတူ စုံတွဲတစ်တွဲ နောက်ပြောင်ကျိစယ်ပြောဆိုနေပုံ

နှစ်များစွာ သုတေသနလုပ်ပြီးတဲ့အခါ အဆုံးသတ်မှာ တယ်လီဖုန်း မွေးဖွားပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါတယ်။ ဘဲလ်ဟာ စကားလုံးတွေကို လျှပ်စစ်လှုံ့ဆော်မှု အဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်တဲ့ စက်တစ်လုံးကို တည်ဆောက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီလှုံ့ဆော်မှုဟာ ဝိုင်ယာကြိုးတစ်ခုထဲ ပို့လွှတ်ဖြတ်သန်းနိုင်ပြီး အခြားတစ်ဖက်အဆုံးမှာ ကြားနိုင် စွမ်းရှိခဲ့တယ်။

အလက်ဇန္ဒားဂရေဟမ်ဘဲလ်ရဲ့ မယုံကြည်နိုင်စရာကောင်းတဲ့ တီထွင်မှုဟာ ခေတ်မီတယ်လီဖုန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ဖို့အတွက် ပထမခြေလှမ်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ နှစ်များစွာမတိုင်မီက တယ်လီဖုန်း စတင်ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ တကယ့်ဖြစ်ရပ် မှန် ဇာတ်လမ်းပါပဲ။ ဒီလို အစပြုဖို့အတွက် သူဟာ ငယ်စဉ်ကတည်းက စူးစမ်းချင် စိတ် ပြင်းပြခဲ့တယ်။ သူ့မိဘတွေရဲ့အိမ်မှာ စူးစမ်းတတ်တဲ့ လူငယ်လေးအဖြစ် တီထွင်မှုတွေကို ကလိခဲ့၊ ဆတ်ဆော့ခဲ့တယ်။ ဘဲလ်မိသားစုထဲမှာ သူဟာ စွဲမက် စရာကောင်းတဲ့ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို စိတ်ဝင်စားခြင်းနဲ့အတူ ရှင်သန်ကြီးပြင်း ခဲ့တယ်။ သိပ္ပံပညာနဲ့ဆိုင်တဲ့ အပြောအဆိုတွေနဲ့ မိသားစုထဲမှာ ကြီးပြင်းခဲ့တာပါ။

အခန်း (၂)

မွေးရာပါအရည်အချင်းနဲ့ တီထွင်သူတစ်ဦး

အလက်ဇန္ဒားဘဲလ်ကို ၁၈၄၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃ ရက်နေ့မှာ စကော့တလန်ရှိ အက်ဒင်ဘာ့ဂ်မှာ မွေးဖွားခဲ့တယ်။ (လူငယ်လေးတစ်ယောက်အဖြစ်ကို ရောက်လာတဲ့ အချိန်မှာ သူ့ရဲ့နာမည်ထဲကို 'ဂရေဟမ်' ဆိုတဲ့အမည် ထပ်ပေါင်းထည့်ခဲ့တယ်။) သူ့မှာ မဲလ်ဗယ်လီခေါ် မဲလ်လီဆိုတဲ့ အစ်ကိုတစ်ယောက်ရှိသလို၊ အက်ဒင်ဘာ့ဂ်ခေါ် တက်ဒ်ဆိုတဲ့ ညီငယ်တစ်ယောက်လည်းရှိတယ်။

တစ်ချိန်မှာ တယ်လီဖုန်းတီထွင်သူဖြစ်လာမယ့် အဲလက်ဟာ ပြည့်စုံတဲ့ မိသားစုထဲမှာ ကြီးပြင်းခဲ့ရတယ်။ သူ့ရဲ့ဖခင်ဖြစ်သူ အလက်ဇန္ဒားမဲလ်ဗယ်လီဘဲလ်ဟာ ဆရာတစ်ယောက်၊ ဘာသာစကားနဲ့ အသံပိုင်းဆိုင်ရာ သုတေသနလုပ်ငန်းမှာ တီထွင်သူတစ်ယောက်အဖြစ် လူသိများခဲ့တယ်။

ငယ်ရွယ်စဉ်တုန်းက အဲလက်ဟာ သူ့ဖခင်ဖြစ်သူထံမှ စကားအပြောအဆို နဲ့ပတ်သက်တဲ့ စိတ်ဝင်စားစရာတွေကို မျှဝေယူခဲ့တယ်။ ရိုင်းပင်းခဲ့တယ်။

အဲလက်ရဲ့ ဖခင်ဖြစ်သူ
အလက်ဇန္ဒား မဲလ်ဗယ်လီဘဲလ်။
ဆရာနဲ့ တီထွင်သူတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး
သားဖြစ်သူကို စေ့ဆော်ပေးနိုင်ခဲ့သူ။

အဲလက်ရဲ့ မိခင်ဖြစ်သူ အီလီဇဘဲတ်စ်၊
အဲလက် ဆယ်နှစ်အရွယ်မှာ သူမ
နားထိုင်ခြင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့။

သူဟာ ဒီအလုပ်တွေကို ဘယ်
လိုလုပ်ရမယ်ဆိုတာ သိချင်ခဲ့တယ်။ ဆန္ဒ
ပြင်းပြခဲ့တယ်။ တစ်နေ့မှာတော့ အဲလက်
ရဲ့ ဖခင်ဖြစ်သူက သူ့ရဲ့ နာရီကို သန့်ရှင်း
ရေးလုပ်ချင်ကြောင်း ပြောခဲ့တယ်။
အဲလက်ကလည်း ကူညီချင်စိတ်အပြည့်
နဲ့ နာရီကိုယူပြီး တစ်စစဖြုတ်ပစ်ခဲ့တယ်။
ရေရယ်၊ ဆပ်ပြာရယ်၊ စုတ်တံတစ်ခုကို
အသုံးပြုပြီး နာရီအစိတ်အပိုင်းတစ်ခု
ချင်းစီကို ဂရုတစိုက် သန့်ရှင်းပေးခဲ့
တယ်။ နာရီဟာ ပျက်စီးခြင်းနဲ့ အဆုံး
သတ်ခဲ့ပေမယ့် အဲလက်ရဲ့ သိချင်စိတ်
ပြင်းပြမှု၊ စပ်စုချင်စိတ်ကတော့ အဆုံး
မသတ်ခဲ့ပါဘူး။

အဲလက်ရဲ့ မိခင်ဖြစ်သူ အီလီဇ

ဘဲလ်ကတော့ အဲလက် ဆယ်နှစ်အရွယ်
ရောက်စဉ်မှာပဲ နားထိုင်းလူနီးပါး လုံးဝ
ဖြစ်သွားခဲ့တယ်။ အဲလက်ဟာ သူမရဲ့
နားကို အကြားအာရုံခံကိရိယာ အသုံး
ပြုစရာမလိုဘဲ နားလည်နိုင်တဲ့ တစ်ဦး
တည်းသောသူ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ အဲလက်
ဟာ သူ့မိခင်နဲ့စကားပြောဖို့ အထူးနည်း
လမ်းတစ်ခုကို သုံးခဲ့တယ်။ သူမရဲ့ နဖူး
နားကို သူ့ရဲ့နှုတ်ခမ်းနဲ့ကပ်ပြီး စကားကို
အသံနိမ့်နိမ့်နဲ့ (ခပ်တိုးတိုးနဲ့) ရှင်းလင်း
ပီသတဲ့အသံမျိုးနဲ့ ပြောခဲ့တယ်။

အဲလက်ဟာ စူးစမ်းချင်စိတ်နဲ့
ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ လူငယ်လေးဖြစ်သလို
စနုရားတီးရတာကိုလည်း
နှစ်ခြိုက်ပုံစံခဲ့တယ်။

အီလီဇာဟာ ပန်းချီနဲ့ စန္ဒရားပညာရှင်တစ်ယောက်လည်း ဖြစ်တယ်။
 အဲလက်ကိုယ်တိုင်ကလည်း စန္ဒရားတီးရတာကို နှစ်ခြိုက်ခဲ့တယ်။ ကလေးတစ်
 ယောက်အနေနဲ့ တေးဂီတတွေကို အလွတ်တီးနိုင်ခဲ့တယ်။ အဲလက် တီးခတ်
 နေစဉ်မှာ အီလီဇာဟာ စန္ဒရားရဲ့အခြားဘက်မှာ သူမရဲ့ အကြားအာရုံခံကိရိယာ
 ကို ဖိကပ်ထားမယ်။ ဒီနည်းနဲ့ သူမဟာ ဂီတအသံကို ကြားနိုင်တယ်။

အဲလက်ဟာ အသက် ၁၁ နှစ်အရွယ်မှာပဲ သူ့ရဲ့ ပထမဆုံးတီထွင်မှုကို
 ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ သူငယ်ချင်းရဲ့ဖခင်ပိုင်ဆိုင်တဲ့ စက်ရုံတစ်ရုံရှိတဲ့နေရာကို အဲလက်နဲ့
 သူ့သူငယ်ချင်းဟာ မကြာခဏဆိုသလို သွားရောက်ပြီး လက်ဆော့လေ့ရှိတယ်။
 တစ်နေ့မှာတော့ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သူက သူတို့ကို အသုံးဝင်တာတစ်ခုခုလုပ်ဖို့ ပြောခဲ့တယ်။
 ဒီလိုနဲ့ အဲလက်ဟာ ဂျုံစေ့တွေကို အခွံချွတ်နိုင်တဲ့၊ ဖယ်ရှားနိုင်တဲ့ စက်တစ်လုံးကို
 စတင် ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့တီထွင်မှုကာလကို စက်ရုံထဲမှာ ခဏတာအသုံးချခဲ့တယ်။
 အဲဒီကတည်းက ဒီလုပ်ရပ်ဟာ နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ထိရောက်အကျိုးရှိခဲ့တယ်။

အဲလက်ဟာ အသက် ၁၃ နှစ်အရွယ်မှာ အထက်တန်းကျောင်းမှ သင်တန်း
 ပြီးဆုံးခဲ့တယ်။ သူ့အသက် ၁၅နှစ်အရွယ်မှာ သူ့မိဘတွေက သူ့ကို အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၊

အဲလက်ရဲ့ မိသားစု (၁၈၅၅)။

ဝဲမှယား၊ မဲလ်လီ၊ အဲလက်၊ အီလီဇာ တက်ဖ်၊ အလက်ဇန္ဒား

လန်ဒန်သို့ ပို့ခဲ့ကြတယ်။ အဘိုးဖြစ်သူ အလက်ဇန္ဒားဘဲလ်နဲ့ အတူနေခဲ့ရပြီး လေ့လာသင်ယူမှုတွေ ဆက်လုပ်ခဲ့ရတယ်။ အဘိုးဖြစ်သူဟာ သရုပ်ဆောင်တစ်ဦး ဖြစ်သလို လူတွေစကားပြောဆိုရာမှာ ကြွယ်ဝပါးနပ်ဖို့အတွက် စာအုပ်တွေ ရေးခဲ့ တယ်။ ဒီနှစ်အတောအတွင်းမှာ အဲလက်ဟာ ရှိုးတိုးရှန့်တန် လူငယ်လေးတစ်ဦး အဖြစ်မှ ယုံကြည်မှုရှိတဲ့ လူရွယ်တစ်ဦးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပါပြီ။

စကားပြောအတတ်ပညာသင်ကြားခြင်း

အဲလက်ဟာ လန်ဒန်မှာ လူတစ်ဦးနဲ့ဆုံခဲ့တယ်။ အဲဒီလူက သူ့ကို စကား ပြောခြင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ စက်တစ်လုံးအသုံးချပြီး အကူအညီပေးခဲ့တယ်။ အဲဒီစက်က စက်သုံးစကားလုံး အနည်းငယ်မျှသာလျှင် ထွက်ပေါ်စေနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအဖြစ်က အဲလက်ရဲ့ စိတ်ဝင်စားမှုကို မီးပွားကူးစက်စေခဲ့တယ်။

အဲဒီနောက် အဲလက်ဟာ စကော့တလန်ကို ပြန်လာခဲ့တယ်။ ဖခင်ဖြစ်သူ က သူနဲ့ မဲလ်လီကို သူတို့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်စကားပြောစက် တီထွင်ဖို့ စိန်ခေါ်စကား ဆိုခဲ့တယ်။ ဒါနဲ့ သူတို့ဟာ စကားပြော ဦးခေါင်းခွဲတစ်ခုကို ပုံစံထုတ်ခဲ့ကြတယ်။

အရွယ်ရောက်လာပြီး အလွန်ရင့်ကျက်တဲ့သူအဖြစ် (အဲလက်ဟာ အသက် ၁၆ နှစ်အရွယ်မှာပဲ သင်ကြားပို့ချခြင်းကို စတင်ခဲ့တယ်။)

နှစ်လအကြာမှာတော့ အပြီးသတ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ သူတို့ဟာ မကြာခဏဆိုသလို အလျော့ပေးဖို့ တွေးခဲ့ကြပေမယ့် ဆက်ကြိုးစားခဲ့တယ်။ အဲလက်ဟာ သူ့ဘဝ အားလုံးကို အဲဒီလမ်းကြောင်းထဲမှာနှစ်ပြီး အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။ တကယ်လို့ ဒီနည်းနဲ့အလုပ်မဖြစ်ရင် နောက်ထပ်နည်းလမ်းနဲ့ သူ ကြိုးစားခဲ့တယ်။

စကားပြော ဦးခေါင်းခွဲအတွက် မဲလ်လီဟာ အဆုတ်တွေ၊ လည်ချောင်းနဲ့ အသံအိုးကို ဖန်တီးခဲ့တယ်။ အဲလက်က ဝိုင်ယာနဲ့ ရော်ဘာကိုအသုံးပြုပြီး မေးရိုးတွေ၊ သွား၊ နှုတ်ခမ်းနဲ့ ပါးစပ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ မဲလ်လီဟာ ပြန်ထဲကို သူ့ပါးစပ်နဲ့ လေမှုတ်သွင်းခဲ့တယ်။ အဲဒီနောက် အဲလက်ဟာ အသံထွက်လာစေဖို့ ပါးစပ်ကို လှုပ်ရှားခဲ့တယ်။ လူငယ်လေးတွေဟာ 'မေမေ' လို့ခေါ်ပြီး ငိုတတ်တဲ့စက်ကို ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီစက် တီထွင်တုန်းကဆိုရင် အိမ်နီးချင်းတွေဟာ စိုးရိမ်တကြီး ရောက်လာပြီး ငိုနေတဲ့ကလေးကို ရှာဖွေခဲ့ကြတာပေါ့။

၁၈၆၃ ခုနှစ်မှာတော့ အဲလက်ဟာ Weston House Academy မှာ

ဂီတနဲ့ စကားပြောအတတ်ပညာ သင်ကြားပို့ချတဲ့အလုပ်ကို ရရှိခဲ့တယ်။ အသက် ၁၆ နှစ်အရွယ်ပဲ ရှိသေးပြီး သူ့တပည့်အချို့ထက် အသက်ငယ်ခဲ့တယ်။

ဒါပေမယ့် သူ့ကြည့်ရတာကတော့ ရှိရင်းစွဲအသက်ထက် ပိုကြီးတဲ့ ဟန်ပန်မျိုးနဲ့ မြင်နိုင်ပါတယ်။ အဲလက်ဟာ စာသင်ရတဲ့ အလုပ်ကို နှစ်သက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီနောက် သူဟာ သင်ကြားခြင်းနဲ့ တီထွင်ခြင်းကို ဟန်ချက်ညီအောင် ကြိုးစားခဲ့တယ်။

၁၈၆၅ ခုနှစ် နွေမှာတော့ အဲလက်ဟာ အမြင်စကားပြောစနစ်ကို လေ့လာဆည်းပူးရင်း ကုန်လွန်စေခဲ့တယ်။ ဒီစနစ်ဟာ သူ့ဖခင် အစပြုဖန်တီးခဲ့တာပါ။

ILLUSTRATIONS OF VISIBLE SPEECH.
Fig 1

Fig 2

၁	၂	၃	၄
၅	၆	၇	၈
၉	၁၀	၁၁	၁၂
၁၃	၁၄	၁၅	၁၆
၁၇	၁၈	၁၉	၂၀
၂၁	၂၂	၂၃	၂၄
၂၅	၂၆	၂၇	၂၈

Fig 3

D>	B	B
U>	W	W
A>	E	E

Fig 4

```

    aCl
    Mouth Rise.
    aC
    KCN (Germ.)
    C>K      CHger. C
    E|G      WH>
    E|NG    W>
    Pull     Pull     Pull
    Pull     Pull     AH!
    
```

လူသားတွေရဲ့ အသံအတွက် သင်္ကေတ ၃၄ ခု ပါရှိတဲ့ အမြင်စကားပြောသင်္ကေတများ။

လူတွေ ပါးစပ်ကထွက်တဲ့ အသံအား လုံးကို သင်္ကေတ ၃၄ ခု အသုံးပြုပြီး ဖော်ပြတာပါ။ အဲလက်ဟာ သူ့ဖခင်ရဲ့ ဟောပြော ပို့ချချက်တွေကို ကူညီခဲ့ တယ်။ အဲလက်ဟာ အခန်းရဲ့အပြင်မှာ ရှိနေစဉ်အတောအတွင်း ပရိသတ်အဖွဲ့ ဝင်တွေက အကြံပြု ပြောဆိုခဲ့ကြ တယ်။ အဲလက်ရဲ့ ဖခင်ဟာ အဲဒီပြော စကားတွေကို ထင်ရှားတဲ့ စကားပြော သင်္ကေတတွေနဲ့ ရေးခဲ့တယ်။ အဲဒီ နောက် အဲလက်စ်ဟာ စင်မြင့်ရှိရာကို သွားခဲ့ပြီး သင်္ကေတတွေကို ကြည့် တယ်။ စကားလုံးတွေကို အသံထွက် မှန်မှန်နဲ့ ဖတ်ပြခဲ့တယ်။ စကားလုံး တွေက ခက်ခဲသည့်တိုင်အောင် သူက အမြဲတစေ မှန်အောင် ဖတ်နိုင်ခဲ့ တယ်။

အဲလက်နဲ့ သူ့ဖခင်ဟာ ဒီစနစ် ကို နားထိုင်းသူတွေ စကားပြောတဲ့ အခါ သင်ကြားပေးနိုင်လိမ့်မယ်လို့ တွေးမိခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ နားလေးတဲ့ကလေးတွေဟာ အကြား အာရုံကောင်းတဲ့ ကလေးတွေနည်းတူ ကျောင်းမတက်နိုင်ကြပါဘူး။ အရွယ် ရောက်တဲ့ နားလေးသူတွေဟာလည်း အလုပ်ရဖို့ ပြဿနာရှိခဲ့ကြတယ်။ ဘာ ကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ရဲ့ ရောဂါ အခြေအနေအရ အနည်းငယ်ပဲ နား လည်နိုင်စွမ်းရှိလို့ပါ။

တကယ်လို့ ဒီစကားပြော

စက်မှုတော်လှန်ရေး

အဲလက်ဇန္ဒားဖွားတဲ့ ၁၈၄၇ ခုနှစ်မှာ ဗြိတိန်က စက်မှုတော်လှန်ရေး ဆင်နွှဲမှုအောက်ကို ဖောက်နေတဲ့ အချိန်ဖြစ်တယ်။ အမျိုးအစားကွဲပြားတဲ့ ရေဓွေးငွေ့ အားသုံး အင်ဂျင်တွေကို ဒီထက်ကောင်းမွန်တဲ့ နည်း လမ်းနဲ့ ပြောင်းလဲ ထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ သူတို့ဟာ တစ်ခါက ရေ၊ လေ၊ သစ်တို့ရဲ့ စွမ်းအားနဲ့ လည်နိုင်တဲ့ ဂီရုင်းတံခက်တွေကိုပဲ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ အခုတော့ ထုတ်ကုန်တွေကို ဝယ်ပြန်ပြန် ပြုလုပ်နိုင်သလို အချိန်တိုတို နဲ့ အကျိုးများစေခဲ့ပြီ။

ဒီစက်သစ်တွေနဲ့ တီထွင်မှု အသစ်တွေက လူတွေရဲ့ နေထိုင်မှုကိုပါ ပြောင်းလဲစေခဲ့တယ်။ မြို့တော် တွေထံ လူတွေ အဖွဲ့လိုက်သွားပြီး စက်ရုံ အလုပ်ရုံတွေ မှာ အလုပ်လုပ်ကြတယ်။ သူတို့နိုင်ငံနဲ့ ဒေသရှိ စိုက်ပျိုး မွေးမြူရေးခြံတွေမှာ ရေရှည် မလုပ်နိုင်ကြတော့ပါဘူး။ မကြာခင်မှာပဲ စက်မှုတော်လှန်ရေးဟာ အမေရိကန်နဲ့ အခြားနိုင်ငံတွေကို ကူးစက်ပျံ့နှံ့သွားခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ဒီနေ့ ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လိုနေထိုင် အသက်ရှင်လုပ်ကိုင်ရ မလဲဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထူးကဲတဲ့ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ဖြစ်ပါတယ်။

နည်းတွေကို နားထိုင်းသူတွေ သင်ကြားနိုင်ခဲ့ရင် သူတို့ရဲ့ဘဝတွေ ဒီထက်ပိုကောင်း
လာလိမ့်မယ်လို့ အဲလက်တို့ သားအဖက ယုံကြည်ခဲ့ကြတယ်။

၁၈၆၅ ခုနှစ်မှာ သူတို့ဟာ လန်ဒန်ကို ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြတယ်။ အဲလက်ဟာ
နောက်နှစ်အနည်းငယ်ကို သင်ယူဆည်းပူးရင်း၊ စာသင်ရင်းနဲ့ အဲဒီနေရာမှာ အချိန်
ကုန်လွန်စေခဲ့တယ်။ ကျောင်းတစ်ကျောင်းမှာ နားမကြားတဲ့ကလေးတွေနဲ့အတူ
သူ အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။ ထင်ရှားတဲ့ စကားပြောနည်း သင်ခန်းစာအနည်းငယ်ကို
အသုံးပြုပြီး အဲလက်ဟာ ကလေးတွေကို စကားပြောနိုင်တဲ့ စကားလုံးတွေကို
သင်ကြားပေးခဲ့တယ်။

သူ့ရဲ့မိခင်ကြောင့် နားထိုင်းသူတွေဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ နေထိုင်ရတာ
ဘယ်လောက်ခက်ခဲတယ်ဆိုတာ အဲလက် သဘောပေါက်ခဲ့တယ်။ အခု သူတို့ကို
သူကူညီနိုင်ပြီ။

ဒီစကားပြောနည်း စီမံချက်တွေနဲ့အတူ အဲလက်ဟာ ပျော်ရွှင်ခဲ့တယ်။
ဒီ သိပ္ပံဆိုင်ရာ စကားပြောနည်းတွေကို ပိုမိုသင်ကြားခြင်းဖြင့် သူတို့မှာ လေးနက်တဲ့
အားထုတ်မှုတွေ ရှိလာမယ်။ ဒီသုတေသနတွေဟာ သူ နောင်တစ်ချိန် လုပ်ဆောင်
မယ့် တယ်လီဖုန်းပေါ်ပေါက်ရေး နည်းလမ်းတွေအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးနေတာပဲ
ဖြစ်တယ်။

အခန်း (၃)

ကမ္ဘာသစ်ထဲက ဘဝ

နောက်နှစ်အနည်းငယ်ကတော့ ဘဲလ်ရဲ့ မိသားစုဟာ ဝမ်းနည်း စိတ်ထိခိုက်စရာ ခက်ခဲမှုတွေနဲ့ ကြုံခဲ့ရတယ်။ အဲလက်ရဲ့ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် စလုံးဟာ အဆုတ်ရောဂါနဲ့ ကွယ်လွန်ခဲ့ကြတယ်။ အဲလက်ကိုယ်တိုင်လည်း မကြာခဏဆိုသလို အဖျားရောဂါကို ခံစားခဲ့ရတယ်။ သူဟာ ခေါင်းကိုက်ဝေဒနာကို ခံစားရသလို အိပ်စက်တဲ့အခါ ဒုက္ခကြုံခဲ့ရတယ်။ သူတို့မိဘတွေက သူတို့သားတွေ သေဆုံးရခြင်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသဟာ အက်ဒင်ဘာ့ဂ်နဲ့ လန်ဒန်မြို့တော်ကြီးတွေ မှာ မသန့်ရှင်းတဲ့လေတွေ ရှိနေတဲ့အတွက်ကြောင့်လို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြတယ်။

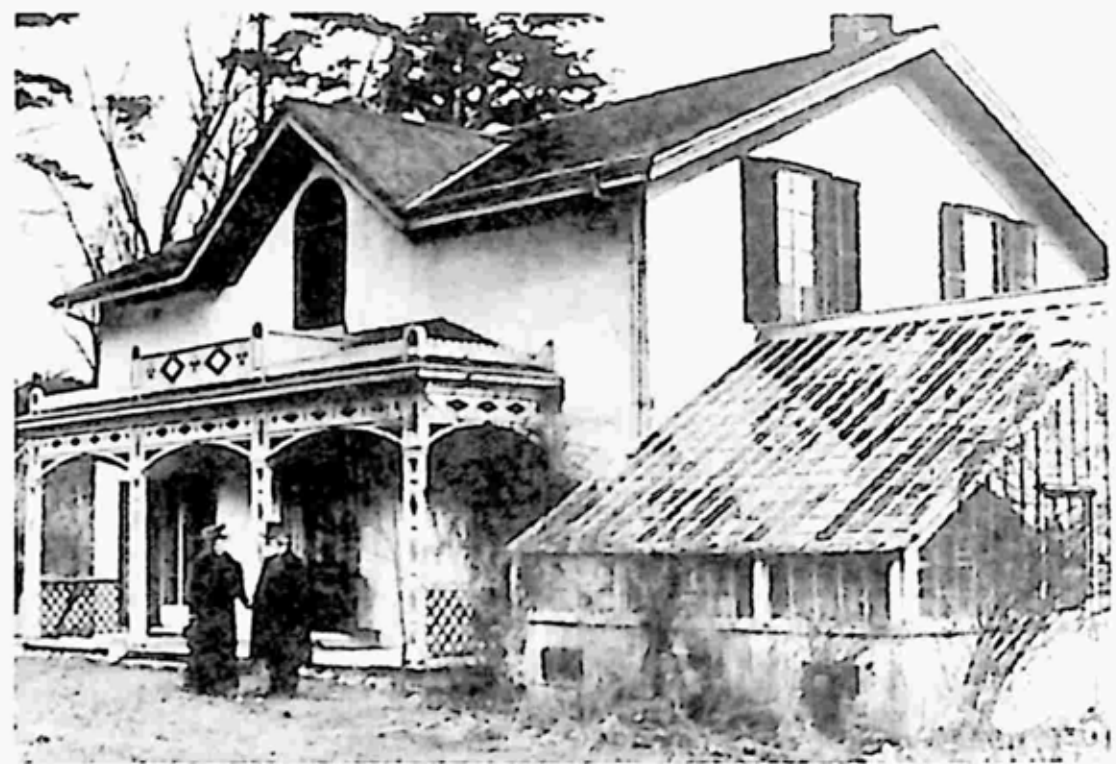

ဘဲလ်မိသားစု ပြောင်းရွှေ့ခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်တဲ့ အက်ဒင်ဘာ့ဂ်မြို့ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းပုံကို တွေ့မြင်ရစဉ်

၁၈၇၀ ခုနှစ် နွေမှာတော့ ဘဲလ်မိသားစုဟာ ဥရောပမှ ကနေဒါသို့ ဘဝသစ် စတင်ဖို့အတွက် ရွက်လွှင့်ခဲ့ကြတယ်။

သူတို့ဟာ အွန်တာရီယိုရှိ ဘရန်တိုဖိုဒ်နေအိမ်ကို ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြတယ်။ သန့်ရှင်းပြီး လတ်ဆတ်တဲ့လေကြောင့် အဲလက်ဟာ မကြာခင်မှာပဲ ကျန်းမာရေး ပြန်ကောင်းလာပေမယ့် သူ့ညီအစ်ကိုတွေ သေဆုံးရတဲ့အဖြစ်ကိုတော့ အချိန်အတော်ကြာ မမေ့နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ သူနှစ်သက်တဲ့ သင်ကြားပို့ချခြင်းနဲ့ စကားပြောနည်းသင်ကြားမှု တွေကိုတော့ တဖြည်းဖြည်းချင်း ပြန်လုပ်နိုင်ခဲ့တယ်။ အဲလက်ဟာ အနီးအနားရှိ အမေရိကန် အင်ဒီယန်းရွာတွေထံ သွားရောက်ပြီး မိုဟော့ခ်စကားလုံးအချို့ကို အမြင်စကားသင်တော့နဲ့ ပြုစုခဲ့တယ်။ အဲဒီနေရာကို သူရောက်ရှိနေစဉ် အချိန်အတွင်းမှာ စစ်သွေးဆွအက၊ စစ်အောင်အကတွေကို သင်ယူ လေ့လာခဲ့တယ်။ အဲဒီနောက်ပိုင်းမှာတော့ စိတ်လှုပ်ရှားတက်ကြွမှုဖြစ်တဲ့အခါမျိုးမှာ ဒီအကကို တစ်ခါတစ်ရံ ကဖြစ်ခဲ့တယ်။

မကြာခဏဆိုသလိုပဲ အဲလက်နဲ့သူ့ဖခင်ဟာ မက်ဆာချူးဆက်သို့သွားပြီး အမြင်စကားပြောနည်းစနစ်ကို ဟောပြောပို့ချခဲ့တယ်။

ဘဲလ်မိသားစုဟာ အွန်တာရီယိုရှိ ဘရန်တိုဖိုဒ်နေအိမ်ကို ပြောင်းရွှေ့ခဲ့တယ်။ ဒီနေရာဟာ ကနေဒါရဲ့ သမိုင်းဝင်နေရာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့တယ်။

ဘော်စတွန်ရှိ Pemberton Avenue ကျောင်းမှ နားထိုင်းသူ ကျောင်းသားကျောင်းသူများရဲ့ပုံ။
အဲဒီကျောင်းမှာ သင်ကြားပေးခဲ့တဲ့ အဲလက်ကို လှေကားထိပ် ညာဘက်အစွန်ဆုံးမှာ တွေ့မြင်ရပုံ။

ဘော်စတွန်ကျောင်းရှိ ဆွံ့အ နားမကြားသူတွေအတွက် ဆာရက်ချ်ဖူလ်
လာဆိုတဲ့ ကျောင်းအုပ်ဆရာမကြီးက သင်ကြားပို့ချမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ နားထိုင်း
သူတွေအတွက် သူမရဲ့ကျောင်းဟာ ပထမဦးဆုံး နေ့ကျောင်းပါပဲ။ ၁၈၇၁ ခုနှစ်မှာ
သူမဟာ ဘော်စတွန်ကျောင်းဘုတ်အဖွဲ့ကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းပြီး အဲလက်ကို ငှား
ရမ်းစေခဲ့တယ်။ အမြင်စကားပြောနည်းကို ဆရာ၊ ဆရာမတွေ သင်ကြားပေးဖို့
အဲလက်ကို ငှားရမ်းခဲ့တာပါ။

အဲလက်ဟာ သူ့ရဲ့အလုပ်သစ်အတွက် မက်ဆာချူးဆက်သို့ ပြောင်းရွှေ့
ခဲ့တယ်။ အဲဒီနောက် ကျောင်းတွေမှာ နားထိုင်းတဲ့ကလေးတွေကို သင်ကြားပေးခဲ့
တယ်။ အဲဒီရက်တွေအတွင်းမှာ သူ့ရဲ့ကျောင်းသားတွေကို အခြေအနေတိုးတက်မှု
ရှိအောင် လုပ်နိုင်ခဲ့တဲ့အတွက် ဘော်စတွန်ဂျာနယ်မှ သတင်းထောက်တစ်ဦးက
သူ့အကြောင်းကို ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ရေးသားဖော်ပြခဲ့တယ်။ နောက်နှစ်တွေမှာတော့
သူဟာ ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းသားအချို့ကို သင်ကြားဖို့ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ အဲဒီ နားထိုင်း
တဲ့ ကလေးအချို့ကို စကားပြောနိုင်မယ့် သင်ခန်းစာတွေ ကူညီပို့ချခဲ့တယ်။

အသက် ၂၆ နှစ်အရွယ်မှာတော့
 အဲလက်ဟာ ဘော်စတွန်တက္ကသိုလ်မှာ
 ပရော်ဖက်ဆာ (ပါမောက္ခ)တစ်ဦး ဖြစ်လာ
 ခဲ့ပါတယ်။ ကောလိပ်ကျောင်းသားတွေကို
 စကားပြောနည်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး သင်ကြား
 ခဲ့တယ်။ သူ့ရဲ့ မျှော်လင့်ချက်က တစ်နေ့မှာ
 ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းတစ်ကျောင်းဖွင့်လှစ်ပြီး
 နားထိုင်းတဲ့သူတွေကို သင်ကြားနိုင်မယ့်
 အခြားဆရာ၊ ဆရာမတွေကို ညွှန်ကြား
 ဦးဆောင်ဖို့ပါပဲ။ အဲလက်ဟာ သူ့ကိုယ်ပိုင်
 ကျောင်းသားတွေနဲ့အတူ အလုပ်ဆက်လုပ်
 ခဲ့တယ်။ သူတို့ထဲက တစ်ယောက်ကတော့
 မေဘယ်လ် ဟက်ဘက်ဒ်ဆိုတဲ့ ချစ်စရာ
 ကောင်းတဲ့ ဆယ်ကျော်သက် မိန်းကလေးတစ်ဦးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ငယ်ရွယ်တဲ့
 လူသားနှစ်ဦးဟာ သူတို့အတွက် အနာဂတ်မှာ ဘာဖြစ်မယ်ဆိုတာကို နည်းနည်း
 လေး သိခဲ့ ... နားလည်ခဲ့ကြတယ်။

၁၈၇၀ နှစ်များအတွင်းက ကျစ်လျစ်
 သွက်လက်တဲ့ လူငယ်တစ်ယောက်
 အဖြစ် ဘဲလ်ကို တွေ့မြင်ရပုံ။

ဘဲလ်နဲ့အတူ ပညာသင်ယူတဲ့
 မေဘယ်လ်ဟက်ဘက်ဒ်။
 သူမဟာ နှစ်လိုဖွယ်ရာကောင်းတယ်၊
 စိတ်ရှည်သည်းခံတတ်တယ်၊
 သနားကြင်နာတတ်သူဖြစ်တယ်။

နောက်ထပ် ကိုယ်ပိုင်ကျောင်းသားတစ်ဦးရဲ့အမည်ကတော့ ငါးနှစ်အရွယ် ကျောင်းသားလေး ဂျော့ဆန်းဒါးစ် ပဲဖြစ်တယ်။ သူ့ဖခင် သောမတ်စ်ဟာ ဒီလူငယ် လေးကို စကားပြောနည်း သင်ကြားပေးတဲ့အတွက် အဲလက်ကို အထူးကျေးဇူး တင်ခဲ့တယ်။ သောမတ်စ်ဆန်းဒါးစ်ဟာ လူငယ်တီထွင်သူတစ်ယောက်ရဲ့ လေ့လာ စမ်းသပ်မှု သုတေသနလုပ်ငန်းအတွက် ကုန်ကျစရိတ်အားလုံးကို ပေးချေဖို့ ကမ်း လှမ်းမှုပြုခဲ့တယ်။ တကယ်လို့ ဖန်တီးမှုဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရင် မူပိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ဖို့ အတွက် အသုံးချနိုင်တဲ့အထိ ဖြစ်စေမယ်။

ကြေးနန်းတီထွင်ခဲ့သူ ဆင်မြူရယ်မော့စ်၊ သတင်းပို့ချက်ကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင် ပေးခဲ့သူ။

အဲလက်ဟာ စမ်းသပ်လေ့လာမှုတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး စိတ်ထက်သန်ခဲ့တယ်။ အခု သူဟာ ကြေးနန်းကို စိတ်ဝင်စားနေခဲ့ပြီ။

အဲဒီကြေးနန်းကို ဆင်မြူရယ်မော့စ် (Samuel Morse) ဆိုသူက ၁၈၄၄ ခုနှစ်မှာ တီထွင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီကိရိယာဟာ သတင်းအမှာစကားတွေကို ဝိုင်ယာကြိုး တွေမှတစ်ဆင့် အလှမ်းကွာဝေးတဲ့ ဒေသတွေဆီ သယ်ဆောင်ခွင့်ပြုနိုင်ကြတယ်။ လူတစ်ဦးဟာ လိုင်းကြိုးရဲ့ အဆုံးတစ်ဖက်ရှိ အညွှန်းသော့ချက်တွေကို သီးသန့် သင်္ကေတ အစက်၊ မျဉ်းရှည် (dots and dashes) ကြေးနန်းသုံးသင်္ကေတကို အသုံးပြုပြီး သတင်းစကားပို့ရမယ်။ အခြားအဆုံးတစ်ဖက်ရှိ တစ်စုံတစ်ဦးက ဒီ သင်္ကေတတွေကို စကားလုံးတွေအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ရတယ်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တွေကို လွယ်လွယ်ကူကူ ချဲ့ထွင်ပြုလုပ်နိုင်ဖို့အတွက် ကြေးနန်းက အကျိုးပြုခဲ့ တယ်။ ဒါပေမယ့် ကြေးနန်းရုံးက သတင်းစကား လက်ခံရရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ထံမှ